

NOAH E. COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 08128

TSVEY SHPILN UN A MAYSE

Aleph Katz

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

גוט מאָרגן, אַלף
פּוּרִים-שפּיל
יאָסע^{און} ל' ע

צוויי שפּילן און אַ מעשה

פון אַלף פּץ

GOOD MORNING, ALEPH!
PURIM PLAY
and
YOSSELE

Two Plays and a Story
By Aleph Katz

Copyright by A. M. Katz

New York, 1950

שער-בלאט געצייכנט פון נאָטע קאָזלאָוסקי

אַנדערע ביכער פון זעלבן שרייבער :

אַ מעשה פון ים און אַנדערע לידער, 1925

אַקערצייט, אַ זאַמלונג לידער, 1929

דאָס מעלערל פון הימל, פּאַעמע, 1934

פון אַ ביז ת, 1939

אַמאָל איז געווען אַ מעשה, 1944

עטלעכע ווערטער

„גוט מאַרגן, אַלף“ איז געווען געדרוקט אין דער „צוקונפט“ פון מערץ 1946, און איז אַ קורצע צייט נאָכ־ דעם אויפגעפירט געוואָרן אין לאַגערן אין דייטשלאַנד און פון טרופן אין פאַרשידענע לענדער.

•

„פורים־שפּיל“ ווערט דאָ געדרוקט צום ערשטן מאל.

•

„יאָסעלע“ איז געווען געדרוקט אין ניו יאָרקער „קינדער זשורנאַל“ פון דעצעמבער 1944, אונטערן נאָ־מען „אין וואַלד“, געווידמעט מיין פריינט ליפע לעהרער.

•

איך דאַנק מיין פריינט י. קאַמינסקי פאַר דער הילף ביים צוגרייטן דאָס בוך צום דרוק.

•

ווער עס וויל אויפפירן די שפּילן זאָל זיך ווענדן צום מחבר אויף דעם אַדרעס:

ALEPH KATZ

152 East 22nd Street,
New York 10, N. Y.

געווידמעט מיט ליבשאַפט
מיינע טייערע טאַטע־מאַמע
חיים־ירוחם און העניע כּץ
פאַר אַלץ וואָס זיי האָבן מיך געלערנט ביודעים
און פאַר אַלץ וואָס איך האָב פון זיי געלערנט אַן זייער וויסן

ג'ט מ'אָרדן, אַלף

דראמאטישע פאָעמע אין ניין סצענעס

א וואָרט וועגן „נוט מאַרנן, אלף“

די אותיות פון אלף-בית זיינען אייביק, ווען זייער דירה ווערט צעשטערט, שוועבן זיי אַרום אין דער לופט. די גמרא זאָגט: לוחות נשתברו ואותיות פורחות — די לוחות זיינען צעבראַכן געוואָרן, און די אותיות שוועבן אַרום (מסכתא פסחים)... און נאָך זאָגט די גמרא: גווילין נשרפין ואותיותיו פורחות — דער פאַרמעט ווערט פאַרברענט, און זיינע אותיות שוועבן אַוועק (מסכתא עבודה זרה).

די נביאים פאַרגלייכן די שונאים פון יידן צו אַ פאַר-דאַרבנדיקן לייב — אַריה משחית (ירמיה). דוד המלך האָט געבעטן: הושיעני מפי אריה — ראַטעווע מיך פון לייב'ס מויל (תהילים). דער תלמוד פאַרגלייכט דעם גייסט פון אַלדאָס ביז אויף דער וועלט צו אַ פּייערדיקן לייב — גוריא דנורא (מסכתא סנהדרין).

- ערשטע סצענע — די בשורה
- צווייטע סצענע — אַלף און בית זוכן די אותיות
- דריטע סצענע — די ל"ו
- פערטע סצענע — דער פייערדיקער לייב
- פינפטע סצענע — דער נם
- זעקסטע סצענע — די באַגרעכעניש
- זיבעטע סצענע — די אַנמוישונג
- אַכטע סצענע — אליהו הנביא און דאָס יינגעלע
- ניינטע סצענע — גוט מאַרגן!

פארשונינען

אלף און צוואנציג פון אלף און צוואנציג

בית

למד און וואָוו (ל"ו)

נון און סמך (נ"ס)

דער פייערדיקער לייב

בת-קול

אליהו הנביא

יינגעלע

די אַנדערע אותיות פון אַלף-בית

ערשטע סצענע

די ב ש ו ר ה

בית

גוט מאַרגן, אַלף!

אַלף

גוט יאָר דיר, בית,
מיין גאַסט! איך ווייס,
איך ווייס ביסט מיד פון לאַנגן גאַנג,
נו זיץ און רו...

בית

אַ דאַנק, אַ דאַנק!
איך וויל נישט זיצן, וויל נישט שטיין,
כ'האַב נאָך אַ ווייטן וועג צו גיין.

אַלף

אַ ווייטן וועג! איך ווייס, מיין פריינט!
נאָר מוזט דען גיין צוריק נאָך היינט?

בית

יא, יא, איך מוז, נישטאָ קיין צייט,
דער גאַנג איז לאַנג, דער וועג איז ווייט.
און נישט נאָר איך, אויך דו מוזט גיין —
איך קאָן דעם וועג נישט גיין אליין.

אלף

נישט גיין אליין! וואָס הייסט, פאַרוואָס?
און וואו איז „ג“, דריטער אות?
און וואו איז „ד“, וואו איז „ה“?
און טאַקע „ו“? ... וואו זיינען זיי?

בית

נישטאַ, מיין פריינט, נישטאַ אויך „ז“,
עס העלפט קיין רופן, ס'העלפט קיין שרייען.
נישטאַ, נישטאַ! נישט גוט, נישט גוט —
עס פעלן „ח“ און „ט“ און „י“,
פאַרשוואַנדן אַלע, ביזן סוף.

אלף

אַלע צוואַנציק! אויך די „ת“?

בית

אַלע צוואַנציק, גרויס און קליין,
געבליבן זיינען מיר אליין.

אלף

וואָס איז געשען? דערצייל געשווינט!
מיין האַרץ צעגניט, עס בלייבט מיין טינט!

א זאג וואוהיך, אויף וועלכן וועג
עס זיינען אותיות אַוועק?
מיר וועלן זוכן א ו מ ע ט ו ם !
נו רעד, וואָס ביסמו טויב צי שמום?

בית

איך הער דיך, אַלף, כ'הער, איך הער,
נאַר זאָגן עפעס איז מיר שווער.
דאָס האַרץ טוט וויי, איך האָב קיין טרייסט נישט,
איך ווייס נאַר איינס — איך ווייס אז כ'ווייס נישט.

אַלף

טאָ וואָס וועט זיין? וואָס וואַרמן מיר?
קום לאַמיר גיין, מאַך-אויף די טיר.
מיר וועלן גיין אויף אַ ל ע וועגן,
מיר וועלן נישטערן און פרעגן.
עס קאָן נישט זיין! וואָס הייסט נישטאָ?
מיר מוזן זיי געפינען, יאָ!
ווייל מיר אַליין, אָן אַלע זיי,
מיר זיינען דאָך, אַ ווינד און וויי,
אין נאַמען נאַר דער אַלף-בית!
קום, דו גייסט?

(אַלף און בית פאַרשווינדן)

[פאַרהאַנג]

צווייטע סצענע

אלף און בית זוכן די אותיות

בית

מיר שפאנען און שפאנען און שפאנען,
ביז ווען און ביז וואנען, ביז וואנען?

אלף

ביז וואנען? אפילו ביז אייביק!
זיי מומיק, זיי שמארק און זיי גלויביק!

בית

מען זעט נישט קיין שפור און קיין סימן!

אלף

איז וואס? ... אבער שא, איך הער שטימען!

בית

איך אויך ... א געזאנג פול מיט טרערן!

אלף

שש-שא! ... לאמיר שווייגן און הערן!
(אלף און בית פארטאיען זיך הינטער א בוים.
עס קומען אן "ל" און "ו")

דריטע סצענע

די ל"ו

למד

די וועלט איז חושך, וויי און ווינד!
צעטריבן האָט אַ שמורעמווינט
דאָס פּאַלק פּון כתב, דאָס פּאַלק פּון אות!
אַ ברודער „ו“, ס'איז פול די מאַס!
דער גורל רופט, מיר דאַרפן גיין!

וואָו

איך ווייס... איך הער אַ גרויס געוויין
פּון אותיות אין גאַר דער וועלט —
אין שטאַט, אין דאַרף, אין וואַלד און פעלד.
געוויין פּון אותיות וואָס שוועבן
פאַרמריבענע פּון פאַרמעט-לעבן.
זיי קאַנען נישט געפינען זיך קיין אַרט,
און בענקען צו דער נעסט, צוריק צום וואַרט,
וואָס איז צעשטויבט, צעדריבט, פאַרברענט!

למד

דאָס גאַנצע לשון איז געשענדט.
נישטאַ קיין וואַרט, וואָס אַן אַ מת,
און אַלע וואַרטן אויף אַ נם!
און אַלע בעטן אַ געבעט! ...
קום, ס'ווערט שפעט!

(למד און וואָו לאָזן זיך גיין. אַלף און בית קומען אַרויס.
פאַרלויפן זיי דעם וועג.)

אלע פיר

איר! אדאָ? ... ס'איז נאָר אַ חלום!
שלום-עליכם! עליכם-שלום!

אלף

געלויבט איז גאָט: מיר זיינען פיר!
ער וועט אונדז עפענען אַ מיר
און ווייזן אונדז דעם וועג צו מאַלק —
גאַנץ צו מאַכן אונדזער פאַלק.
דאָס לאַנד פון אַלף-בית
מוז ווערן אויסגעלייזט,
און ווערן פריי פון שרעק
פאַר משחיתדיקן ברען און מעק!
אַז לעבן זאָלן אותיות אין ווערטער
אומגעשמערט, אין לויטערקייט פאַרקלערטער!
אַז יעדער אות...

בית

דערלויב מיר, אַלף, איבערשלאָגן דינע רייד,
וואָס קוועלן מיט אַזאַ בראַשיתדיקער פרייד!
... די נאַכט פאַרגייט. באלד קרייעט שוין דער האַץ.
עס שטייען אַכצן אותיות אין קאַן.
און מיר מיט זיי. ס'איז יעדע רגע טייער!

לייז

פאַרוואָר, דער פייערדיקער לייב איז נאָך אַ פרייער!
הערט איר דען נישט ווי ער ברילט און ברומט?
קומט!

(אלע פיר פאַרשווינדן)

[פאַרהאַנג]

פערטע סצענע
דער פייערדיקער לייב

לייב

איך ברען און ברעמ זיי בלאט נאך בלאט,
איך עס און פרעם — און ווער נישט זאט!
כ'האב איינגעשלונגען בערג מיט ספרים,
מיין אינגעווייד איז פול מיט קברים!
מיט זייער אש און זייער רויך
איז אנגעשוואלן שוין מיין בוך —
און נאך בין איך נישט זאט געווארן!
וואס מער איך ברען, אלץ מער איך צארן!
וואס מער איך פרעם, אלץ מער איך עק!
און אט איז באלד די נאכט אוועק.
דער יעגער יאגט,
אט באלד ווערט טאג,
און וואס וועט פון מיר ווערן?
צי דען וועט קיינער נישט דערהערן
דאס ברומען פון א לייב אין תענית?
איז נאך נישטא מער קיין רחמנות?
איך שריי געוואלד, איך בעט, איך ליארעם:
דערבארעמט זיך אויף מיר, דערבארעמט!
איך זאל אן איינציק יאדערל צעקייען,
אן איינציק יידעלע, אן אות, פארדייען.
ווי וואגן זיי זיך שמעלן קעגן, דאנערוועטער!
אז איך, א לייב, זאל דארפן ווערן גאר א בעטער!
כ'זועל אויסגיין, וועל איך, כ'זועל קראפירן!
איך גיי שוין אויס... איך קאן זיך שוין נישט רירן...
(דער לייב פאלט אוועק, עס הייבט אן טאגן.
פון דער טונקלקייט באווייזן זיך נון און סמך)

[פארהאנג]

פינפטע סצענע

ד ע ר נ ס

נון

מיר זיינען געשען, ווי מען האָט אונדז באַפּוילן,
דערשטיקט איז דער גאַרגל פון פייער און גרוילן.
די נאַכט איז אַוועק און עס הייבט שוין אָן מאַגן.
ס'איז שטיל. נאָר עס מורמלט נאָך ערגיץ אַ קלאַנג.

סמך

די קלאַנג איז געמישט מיט אַ ליד אַ דערוואַכטן.
אַט באַלד און עס וועלן זיך שטראַלן צעפּראַכטן.
ס'וועט אויפגיין די זון און פאַרגיין וועלן טרערן,
און נעכטן פאַר אותיות וועלן זיך מערן
אין ווערטער פון אמת, אויף פאַרמעט פאַרשריבן.
אין היימען פאַר פייגל, פון פייער צעטריבן,
וועט אויפגיין אַ ליכט ווי אַמאַל אין גן-עדן.

נון

און איצט איז געקומען די צייט זיך צו שיידן.
געענדיקט איז אונדזער שליחות אַצינדער,
מיר דאַרפן צוריקגיין צו גרעסערע וואונדער —
פאַרנעמען אין אַלף-בית אונדזערע ערטער
און גרייט זיין פאַר נייער שליחות פון ווערטער.

(נון און סמך גייען אַוועק)

[פאַרהאַנג]

זעקסטע סצענע

די באגראבעניש

(למד און וואו גראבן א קבר)

למד

מיר מוזן זיך איילן, עם איילט זיך דער זייגער,
מיר דארפן וואס שנעלער באגראבן דעם פג.
אז בלייבן עם זאל נישט קיין זכר פון עיפוש,
אז בלייבן עם זאל נישט קיין זכר פון טיפש.

וואו

כל-זמן ער וועט זיין דא, וועט מארגן נישט קומען,
די זון וועט נישט אויפגיין און לשון וועט שטומען.
עם וועלן נישט אפמאן זיך טרערן פון אויגן,
עם וועט זיך אין הימל נישט ווייזן דער בויגן.

למד

איז לאמור דעריבער באגראבן אים גיכער —
עם ווארטן די ספרים, עם ווארטן די ביכער,
דער אלה-בית ווארט און גייט-אויס פון באגערן:
עם ווארטן די אותיות — ווערטער צו ווערן.

(למד און וואָוו שטופן אַריין דעם לייב אין גרוב, וואַרפן שנעל אַרויף
לאַפעטעס ערד. ליכט־שטראַלן הייבן־אָן שפּילן.)

למד און וואָוו

ערד האָט עיפּוש איינגעשלונגען,
האַט דער הימל זיך צעזונגען!
ערד, דיין עיפּושדיקן ביסן
ווייל דער הימל דיר פאַרויסן!
זיי אונדז מוחל די פּגירה,
און פאַרגיב דעם הימלס שירה!

בת־קול

נעמט זיך נישט אָן פאַר דער ערד און איר קריוודע,
און בעט נישט מחילה — ס'איז נישט אייער עובדה!
די הימלען דערציילן דעם כבוד פון גאַט,
און די רעשט — איז אַ סוד!

(למד און וואָוו פאַלן אויפן פנים)

[פאַרהאַנג]

זיבעטע סצענע די אנטווישונג

(אלע אותיות זיינען אויף דער בינע)

אלף

ס'איז ווידער ליכטיק אויף דער וועלט.
מיר שטייען אלע אויסגעשמעלט,
מיר זיינען גרייט... נאָר וואו, אוי ווי,
נאָר וואו, אוי ווינד, וואו זיינען זיי,
די פען און טינמ, די סופרים... וואו?

בית

די פארבראשיתדיקע רו
הויערט ווי אַ פריירנדיקער טוי.
די שטילקייט שלאָגט די אויערן אַזוי,
פארטויבט, פארמויערט ווי מיט ווענט.

אלף

וואו זיינען זיי די צארטע הענט,
וואָס האָבן אונדז געגעבן קראַפט?
די מיילער מעכטיקע וואָס האָבן אונדז געטראַפּט?
די אייפערדיקע מוחות, פייערדיק צעשמראַלט,
וואָס האָבן אין מחשבה אונדז געגעבן אַ געשמאַלט?

בית

איז קיינער נישט געבליבן פון דעם מכול?
צי דען האט אליין פארשלונגען דער מחבל?
איז וואס-זשע טוט דער בויגן אין די הייכן?
פאר וועמען שפילט ער דארט זיין צייכן?
פאר וועמען? וועמען זאגט ער אן זיין בשורה?

אלף

איז דאס דער טאג געהאפטער, דאס זיין צורה?
מיר ווילן אים נישט זען! נישט ווערן זאל געדאכט
זיין נאמען צווישן טעג. ס'איז ווידער נאכט.
מען קאן דא גארנישט זען אצינד.
פארמאכט די אויגן, אותיות! מיר ווערן בלינד!
דער אמתדיקער טאג איז נאך פארבארגן,
מיר ווארטן ווידער אויפן אמתדיקן מארגן!

אלע אותיות

דער אמתדיקער טאג איז נאך פארבארגן,
מיר ווארטן ווידער אויפן אמתדיקן מארגן!

(אלע פאלן אַנידער פארשמאַכט)

[פארהאנג]

אַכטע סצענע

אליהו הנביא און דאָס יינגעלע

אליהו

דו הערסט ווי שמיל דאָ איז אַצינד ?
געדענק עם, יינגעלע, געדענק, מיין קינד.
דאָס איז דאָס קול פון דינער שמילקייט,
וואָס ווייעט נאָך אַ גרויסער ווילדקייט.
פאַרנעם דאָס קול, באַהאַלט עם אין זכרון,
אַ היילונג וועט עם זיין פאַר דיר אויף יאָרן,
און שטאַרקן וועט עם דיר דאָס האַרץ, די ביינער —
צו וואַנדערן דעם וועג פון זאַמד און שטיינער.
אַן איבערבלייב פון ווינט, פון רעש און פון פייער,
דו ביסט אַן אַנהייב איצט אַ נייער,
און באַשערט איז דיר צו זיין דער יורש
פון דעם לעצטן פינמעלע פון שורש.
אַנטרונען ביסטו פון דער נאַכט פון לאַנגן חלף,
צו זיין דאָס ערשטע אות, דער אַלף,
פון אַ נייעם מאַרגן אויף דער וועלט.

יינגעלע

איך הער דיך, זיידע, נאָר דו רעדסט אַזוי פאַרשטעלט.
די ווערטער דייע גלעטן און פאַרוויגן,
דערקוויקן מיר דאָס האַרץ, מיט זייער ניגון,
נאָר איך פאַרשטיי נישט זייער טיפן מיין.

אליהו

נישט זארג, מיין קינד, דו וועסט פארשטיין,
דו וועסט פארשטיין, ווען קומען וועט די רעכטע צייט.
און וויסן וועסטו דעם באדייט
פון מיינע רייד. זיי וועלן ווייזן דיר דעם וועג.
נאָר ביז מיר קומען צום געהאַפּטן ברעג,
און ביז דעם טרויערס אַרט פאַרנעמען וועט אַ שמייכל,
מיר דאַרפן לערנען, יינגעלע, מיר דאַרפן שכל.

יינגעלע

אַ שמייכל, זיידע? כ'ווייס נישט וואָס דאָס מיינט.
איז דאָס אַ האַרץ, וואָס האָט זיין היות אויסגעוויינט?
איז דאָס אַן אויג, וואָס האָט נישט מער קיין טרערן —
בין איך מיט שמייכל זאָט, און דאַרף אים נישט באַגערן! ...
און שכל, זאַגסטו, שכל דאַרף איך לערנען.
זיידע טייערער, איך וויל דיר נישט דערצערנען,
איך האָב געזען וואָס שכל טוט,
איך האָב געפילט זיין פייערדיקע רוט
אויף מיין געביין — וועל איך שוין בעסער זיין אַ תּם!

אליהו

שטיל-איין דיין האַרץ, מיין קינד, און הער: אַן אַנדער פּלאַם,
אַן אַנדער שכל ברענג איך דיר, אַ פייער און אַ ברען,
וואָס וועט די אויגן דיינע עפענען צו זען,
און עפענען דיין האַרץ — צום רוף פון דינעם קול!
הער ווי שטיל דאָ איז אין מאָל.
עס וואַרט די ערד, עס וואַרט דער הימל.
מיר הייבן-אַן: זאָג אַלף, קינד ... זאָג בית ... זאָג גימל!

יינגעלע

אַלף ... בית ... גימל ...

(עס ווערט אַ גרויס ליכט. ביידע פאַרלאָזן די סצענע)

[פאַרהאַנג]

ניינטע סצענע

גוט מאַרגן!

(אַלע אותיות זיינען אויף דער בינע)

אַלף

גוט מאַרגן, אותיות, מיר לעבן ווידער,
אַ נייער גלי דערפרייט די גלידער.
אויפגעמאַגט האָט אונדזער לעבן,
אַ קינד האָט אונדז אַ מויל געגעבן.

אַלע

נאַר איין קינד רופט אונז אַצינדער?
זיין שטים איז ווי פון טויזנט קינדער!

אַלף

יא, נאַר איין קינד אַרויס פון פייער,
און ער איז טויזנט מאַל אונדז טייער.

אַלע

נאַר איין קינד אַרויס פון פייער,
און ער איז טויזנט מאַל אונדז טייער.

אַלף

ער איז פאַר אונדז דער מאַרגנשמערן,
דורך אים מיר וועלן ווערטער ווערן.

אלע

ער איז פאר אונדז דער מאַרגנשמערן,
דורך אים מיר וועלן ווערטער ווערן.

אלף

אין אים איז דער אַמאָל באַהאַלטן,
דעם סוף פון טעג וועט ער געשמאַלטן.

אלע

אין אים איז דער אַמאָל באַהאַלטן,
דעם סוף פון טעג וועט ער געשמאַלטן.

אלף

אַרויסגעצויגן פון מצרים,
מיר הייבן-אָן אַ טאַג אַ נייעם
מיט דעם אַנטרונענעם פון חלף!
גוט מאַרגן, אותיות!

אלע

גוט מאַרגן, אלף!

[פאַרהאַנג]

סוף

פּוּרִים = שִׁפּוּר

דראמאטישע פּאַעמע אין זעקס סצענעס
מיט אַ פּראָלאָג און אַן עפּילאָג

א וואָרט וועגן „פּורים־שפּיל“

אסתר האָט גערופן אירע מיידלעך מיט די נעמען פון די טעג פון דער וואָך, כדי זי זאל וויסן ווען עס פאלט אויס שבת. (ואת שבע הנערות הראויות לתת לה. אָמר רבא מלמד שהיתה מונה בהן שבעת ימי השבת — מסכתא מגילה).

•

אחשוורוש רופט המנען „שערער פון קרצום“ (קארצום), ווייל המן איז 22 יאָר געווען אַ שערער אין דעם דאָרף קרצום. — מסכתא מגילה.

•

אחשוורוש הייסט פאַרדעקן המנען דאָס פנים, ווי אַ סימן פון טויט־אורטייל.

פ ר א ל א ג — פארוואַס דער גראַגער גראַגערט

ערשטע סצענע — דער נאַרישער מלך

צווייטע סצענע — דער נאַרישער רשע

דריטע סצענע — די קלוגע מלכה

פערטע סצענע — די שלאָפלאָזע נאַכט

פינפטע סצענע — נאָך דעם פאַראַד

זעקסטע סצענע — דעם רשעס סוף

ע פ י ל א ג — אַנטקעגן דעם מאַרגן

פ א ר ש ו י נ ע ן

משפחה

זיידע

אייניקלעך { מאַטעלע
אסתרקע

אַחשורוש

המן

אסתר

מרדכי

אחשורושעם קאמערדינער { הרבונה
זתר

התך — אסתרם קאמערדינער

אַחשורושעם זיבן חכמים

אסתרם זיבן מיידלעך

כאַר

פראלאג

פארוואס דער גראגער גראגער ט

(בינע שטעלט־פאר אַ הויזגעזינד ביים טיש פון אַ פורים־סעודה. אויף דער הינטערשטער וואַנט איז אויפגעשריבן אַ מגילה. אין מיטן פון דער מגילה איז דאָ אַ טיר. ווען פאָרהאַנג הייבט זיך אויף, קומט אַריין דער זיידע.)

זיידע

אַ גוטן פורים, אַ גוטן פורים, מיינע ליבע לייט,
איך וועל אייך דערציילן וואָס פורים באַטייט.

נאָר קודם מיר וועלן דאָ הערן אַ שלאַגער —
אַן ענטפער אויף אַ קשיא וועגן פורימדיקן גראַגער.

מאַטעלע און אסתרקע, אַרויס מיט דיבורים!
שטעלט זיך אויף און זינגט פאַר אונדז דאָס ליד לכבוד פורים!

(ביידע קינדער שטעלן זיך אויף.)

אסתרקע

גראַגער, גראַגער,
איך פרעג דיר אַ פראַגע:

וואָס רייסטו,

וואָס בייסטו,

וואָס שרייסטו געוואַלד?

דו פילדערסט

און ווילדערסט,

וואָס מיינסטו —

דו ביסט אין אַ וואַלד?

מאָטעלע

איך דריי זיך,
און פריי זיך,
איך שריי און איך לאַך!
איך דונער און בליץ,
און איך קריץ און איך קראַך —
ווייל היינט איז נישט נעכטן,
נישט מאַרגן, נישט פרייטיק,
ווייל היינט איז מיין בליץ-טאָג
מיין קריץ-טאָג, מיין לאַר-טאָג!

אסתרקע

פארוואָס און פאר ווען?
פארוואָס אזא ברען?
און פארוואָס אזא שמורעם?

מאָטעלע

פארוואָס אזא שמורעם!
ווייל היינט, ליבער פריינט,
איז נישט נעכטן, נאָר פורים!
און איך בין דאָס אייביקע פריילעכע קול,
איך דערצייל פון אַ נס, פון אַ זיג פון אַמאָל.
איך זאָג אַן אַ שטראַף
און אַ ביטערן סוף,
אַ מפלה אויף אַלע שוואַרציאַרן!
איך וואָרן!
זיי וועלן ווי ער,
וואָס זיין נאַמען איז מיאָם,
הענגען אויף ביימער,
אויף סלופעס און תליות!
זיי וועלן באַקומען
וואָס ער האָט געקראַנגן,
ער, וואָס זיין נאַמען
איך קען נישט פאַרטראַנגן!

אמתרקע

ער ?

ווער ?

און וואָס איז זיין נאָמען ?

מאָטעלע

זיין נאָמען ? ...

זיין נאָמען איז המן !

(משפחה אַפּלאַדירט. מ'גראַגערט מיט די גראַגערס.)

זיידע

פּיין, קינדער, פּיין! טאַקע גאָר גרויסאַרטיק.

נו, זעצט זיך לעבן מיר. מיר זיינען פּיקס און פאַרטיק.

זאָל מען עפּענען די טיר פון דער אַלמער מגילה,

און זאָלן זיך באַווייזן דאָ די חברה פּורים-שפּילער !

(עס עפּנט זיך די טיר פון דער מגילה און עס קומען אַריין אַלע העלדן.)

העלדן

מיר זיינען די העלדן, מיר זיינען די לייט,

נישט נאָר פון אַמאָל, אויך פון היינטיקער צייט.

מיר זיינען דאָך א י ר , נאָר אין מאַסקעס, קאַסטיומען.

איר האָט אונדז גערופן, מיר זיינען געקומען.

נאָר מיר וועלן לאַנג דאָ נישט בלייבן, אַ ניין !

מיר רופן אייך אַלע מיט אונדז מיטצוגיין.

אין לאַנד פון מגילה מיר לאַדן אייך איין —

קומט אַריין! קומט אַריין! קומט אַריין!

[פאַרהאַנג]

ערשטע סצענע

דער נאָרײַשער מלך

(אחשוורוש מלך טפּש היה. — מסכתא מגילה)

אחשוורוש

(זיצט אויפן טראָן. איז האַלב שיכור)

מיין נאַמען צו זאָגן איז שווער, אָן אַ פירוש.
מיין נאַמען איז אַךְ ... אַכאַ-שווער ... אחשוורוש!

מ'רופט מיך אַ קיניג, אַ שיכור, אַ שומא, באַשר מיין נאָז ... כ'מיין מיין קרוין איז אַ רוימע.

נאַר מיינט נישט אַז איך בין אַ נאַר. נישט מיין שולד!
צו טראַכטן איך האָב נישט קיין קאַפּ ... כ'מיין געדולד!

איז דינג איך חכמים צו טראַכטן פאַר מיר,
און איך טרינק מיר וואַסער ... כ'מיין וויין און ... און ביר!

(שרייט) חכמים! וואו זיינט איר? איך דאַרף אַ געדאַנק!
קומט ניכער אַריין און דערלאַנגט און דערלאַנגט!

(עס קומען אַריין זיבן חכמים.)

חכמים

(צום קיניג) אַט זיינען מיר, קיניג, אַט זיינען מיר דאָ,
גרייט דיר צו טראַכטן אַפילו אַ שעה.

(צום עולם) אונדזערע קעפּ זיינען פול מיט געדאַנקען
אַזוי ווי דער קיניג איז פול מיט געטראַנקען ...

מיר גיבן אים עצות דעם לַמַּךְ, ס'הייסט מלך,
און ס'טוט זיך אַ ביסל, ס'איז לעבעדיק, פריילעך!

אַחשוּרוּשׁ

וואָס בעכעט איר דאַרטן? שטייל זאָל זיין, שטייל!
איר הערט דאָך, חכמים, איך זאָג אַז איך וויל
אַ געטראַנק... כ'מיון געדאַנק!...
איר'ט אומזיסט דאָ נישט פרעסן!
איז יאָ, הייסט עס, כ'זאָג אַז איך וויל, אַכער וואָס? ... פאַרגעסן!

(ער קלערט, רייבט זיך דעם שטערן, פאַרמאַכט די אויגן, ווערט אַנטשלאָפֿן.
די חכמים שטייען אַ וויילע, קוקן אויפֿן קיניג. דערנאָך טאַנצן זיי אַרום
דעם טראַן און זינגען פריער שטילער, דערנאָך הויך און העכער.)

חכמים

אוי, אוי, האַר,
שיכור איז אַ נאַר!

שיכור איז ער,
טרינקען מוז ער,
ווייל ער איז אַ נאַר!

שיכור איז ער,
טרינקען מוז ער,
ווייל ער איז אַ נאַר!

[פאַרהאַנג]

צווייטע סצענע

דער נאָרשער רשע

(אם על המלך טוב יכתב לאבדום. .. והמלך
והמן ישבו לשתות. — מגילה ג.)

(אחשורוש זיצט אויפן טראָן, שלאָפט, כראָפּעט פון צייט צו צייט. המן
קומט אַריין פון איין זייט, זעט אַז אַחשורוש שלאָפט, שטייט ער אַ וויל
אין פאַרלעגנהייט. פון דער צווייטער זייט קומט אַריין אַ כאָר און שטעלט
זיך אין אַ פּאַזיציע וואוּ המן קען אים נישט זען.)

המן

מיין נאָמען איז המן, איך בין אַ ...

כאָר

באַמאָז!

המן

באַמראַכט נאָר מיין מינע, (דרייט די וואַנצעס) כ'האַב ...

כאָר

פליי אין דער נאָז!

המן

מ'גייט מיר אָפּ כבוד, איך וויל אַבער נאָך,
איך קרויך אויפן לייטער ...

כאָר

וועסט כאַפּן אַ בראַך!

המן

עם שטייען אין וועג מיר נאר יידן אליין,
די יידן זיי זיינען...

נאר

אין האלדו אים א ביין!

המן

איך קען נישט פארטראגן די יידן די קלוגע!

נאר

א נאר איז א רשע!

המן

אויב כ'הענג זיי נישט אויף, וועל איך ווערן משוגע!

נאר

וועסט ווערן, וועסט ווערן, נישקשה!

המן

איך בוי מיר א תליה פאר מרדכי דעם ייד!

נאר

וועסט שפעטער דא זינגען אן אנדער מין ליד!

המן

און ווען פון די יידן כ'וועל ווערן שוין פטור,
איך וועל זיך א נעם מאָן צו דעם פיפערנאַטער! (ווייזט אויפן קיניג.)
איך וועל אים פאַריאַגן און ווערן דער מלך
פון הודו ביו כוש, און דערנאָך מאַקע וועל איך
די ווייטסטע מדינות א זעץ מאָן, א קלאַפּ מאָן,
א נעם מאָן די וועלט אין די הענט און א כאַפּ מאָן...

כאַר

א וויסטע מפלה, מפלה, מפלה!!!
(אַחשוּרוש כאַפּט זיך אויף. כאַר פאַרשווינדט.)

אַחשוּרוש

(צעמישט) וואָס איז דאָ? ... וואָס טוט זיך?
(דערזעט המנען) ס'איז דו? ... בעל-עגלה!
וואָס מיינסטו דו ביסט אויף אַ מאַרק, אַ יאַריד? ...

המן

אוי מלך, זיי מוחל, נישט איך נאָר אַ ייד
האַט געמאַכט דאָ אַ טומל, געשטערט דיר דעם שלאַף!
אוי מלך, באַפעל פאַר די יידן אַ שטראַף!

אַחשוּרוש

(ווייכער, פאַרוואַנדערט.)

די יידן? .. וואָס מיינסטו? .. אַזוי גאַר? .. וואָס הייסט? ? !

המן

אוי מלך, וואָס טויגן די שאלות? ... דו ווייסט,
ס'איז פשוט אַ גליק וואָס איך בין דאָ געווען
און פארטריבן דעם יידן! ... איך זאָג דיר איך ברען!
צו וואָס דארף מען יידן? ... מ'דארף זיי אויסראַטן!
זיי לאַכן זיך אויס פון דעם מלכ'ס געכאַטן
ווי ושת'י וואָס האָט אונדז דאָס פנים פארפלאַמט!
נישט אנדערש אויך זי האָט פון יידן געשמאַמט! ...

אַחשוּרוש

אזוי גאָר? ... ווי ושת'י? ... דערמאַן נישט איר נאַמען!
דו רירסט אַן אַ הונט, כ'מיינ אַ וואונד, ליבער המן ...
נו, לאַמיר שוין הערן וואָס האָסט אויף דער לונג!
גאָר מאַך עס בקיצור, איך חלש אַ טרונק.

המן

אוי, טייערער מלך, אוי טו מיר צוליב.
זילבערשטיק הונדערט מאָל הונדערט איך גיב,
גאָר טו מיר די טובה און הער מיין בקשה.
עס וועט זיך דיר לוינען, נישקשה, נישקשה!
וואָס דארף איך דיר ברייען, דו ווייסט מיין מבינות!
אין הונדערט און זיבן און צוואַנציק מדינות
די רייכקייט פון יידן איז גארנישט צום שאַצן.
זיי לעבן אין ראַסקאַש, באַוואוינען פאַלאַצן,
און אַמעמען איין אונדזער בעסט ביסל לופט.
איז וואַלטן מיר אפשר אַ מיטל געפרוּאוּט ...

אַחשוּרוש

אַ מיטל, אַ שמיטל, וואָס דרייסטו אַ הימל?
דו אַווירסט און גאַווערסט, דו בעכעסט און בילסט!
אַן עק שוין, גיב לשון און זאַג וואָס דו ווילסט!

המן

אוי מלך, דאָס מיטל איז פשוט — באַפעל
מען זאָל פון זיי אַלעמען מאַכן אַ תל,
אויסקוילען, הרגענען, מאַכן צו שטויב
און זייער פאַרמעגן זאָל ווערן צו רויב...
די וועלט וועט אויף אייביק געדענקען דיין נאַמען,
געדענקען דאָס פאַר — אַחשוּרוש און המן!

אַחשוּרוש

ס'אָ גוטער געטראַנק... כ'מיין געדאַנק!... גאַר נישט שלעכט!
נו, נאַדיר מיין זיגלרינג!... גיי, ביסט גערעכט!
גאַר איידער דו גייסט, לאַמיר כאַפן אַ טרונק.
אַ בעכער מיט וויין מאַכט דאָס האַרץ ווידער יונג,
און איך מוז איצט יונג זיין פאַר אַסתר המלכה!

המן

אוודאי, וואָדען? לאַמיר מאַכן אַ גאַלקע!...
(גיסן אָן בעכערס וויין און טרינקען.)

[פאַרהאַנג]

דריטע סצענע

די קלוגע מלכה

(אל תדמי בנפשך להמלט בית המלך
מכל היהודים. — מגילה ד.)

אסתר

(זיצט אין איר קאמער, זינגט און באגלייט זיך אויף אַ ציטרע.)

טייערער פויגל אין גילדערנער שטייג,
וואָס האַלסטו דיין בענקשאַפט פאַרשפּאַרט אין אַ שווייג?
זינג מיר אַ ליד פון אַמאַליקער פּריי,
ווען לעבן און זינגען געווען איז כּדאי.

דיין ליד וועט צעשמעלצן די גילדערנע דראָמן,
פאַרטרייבן דעם אומעט, פאַרווישן דעם שאַטן.
און וועלן די גראַמעס נישט שמעלצן זיך באַלד,
אַריינברענגען וועסטו אין שטייגל דעם וואַלד.

(עס לויפן פּלוצים אָן אסתרס זיבן מיידלעך.)

מיידלעך

זונטיק : אוי, מלכה, אוי מלכה, וואָס קען דאָס באַדייטן ?
מאַנטיק : אַ רייטער איז נאַרוואָס געקומען צורייטן,
דינסטיק : דערציילט אַז אין שטאָט איז אַ חושך, אַ טרויער.
מיטוואַך : ביים טויער פון מלך שטייט מרדכי בן יאָיר,
דאַנערשטיק : די קליידער צעריסן, אַ זאַק אויף זיין גוף,
פּרייטיק : אַ ביטער געוויין און אַ קלאַג אין זיין רוף.
שבת : אוי מלכה...

אסתר

וואָס רעדט איר ? ... התך !

התך

(לויפט ארייז)

איך בין דא!

אסתר

גיי געשווינט!

און ווער מיר געוואר וואס געבראכט האט דער ווינט!
גיי גיכער, התך, גיי געשווינט צו דעם טויער
און זע וואס געשען איז מיט מרדכי בן יאיר!

התך

איך לויף! (אפ)

אסתר

(צו די מיידלעך)

אוי טעג פון דער וואך, זייט מתפלל מיט מיר.
עס קומט א סכנה, איך ווייס עס, איך שפיר
עס לויערט א פלאם אויף יהודהס געצעלט.
אוי עדות פון נס פון באשאף פון דער וועלט,
טוט תפילה מיט מיר אויף א נס פאר מיין שטאם.
זאל קומען א ווינט און פארלעשן דעם פלאם!

(אסתר און די זיבן מיידלעך שטעלן זיך אויס און זאגן א שטילע תפילה.
זייערע ליפן שאקלען זיך, אבער זייער קול הערט מען נישט. פלוצים
דערהערט זיך מרדכי'ס קול. אסתר טענהט זיך אויס מיט אים, אבער די
מיידלעך הערן נישט — נישט מרדכי'ס קול און נישט אסתר'ס רייד.)

מרדכי'ס קול

אסתר! הדסה! הער אויס מיינע רייד.
זיי רופן צו דיר פון דיין פאלקס אינגעווייד.
ראטעווע אונדו, די סכנה איז גרויס.
פון מלך אליין איז א פייער ארויס.

אסתר

מרדכי! איך הער דיך! זאג וואָס איז געשען?
פון וואַס דער אומגליק? פאַרוואָס און פאַר ווען?

מרדכי'ס קול

פאַרקויפט האָט דער מלך די יידן צום טויט —
ס'האַט המן הרשע דעם קאַפּ אים פאַרדרייט.
גיי גיכער צום מלך און שריי אָפּ די גזירה!
אויף דיר איז דער גורל! דו האָסט נישט קיין ברירה!

אסתר

צום מלך? ... צום מלך? ... איך קען נישט! אַ ניין!
אוי מרדכי, איך קען צו דעם מלך נישט גיין!
ווייל גייט מען צו אים אומגעבעמענערהייט,
אויבט פשוט מען גייט אין די אַרעמס פון טויט!

מרדכי'ס קול

די אַרעמס פון טויט, זאָגסטו, אסתר? פאַרוואָר!
עס הענגט אונדזער לעבן סיי ווי אויף אַ האָר!
אין הויז פון דעם מלך דו וועסט נישט אַנטרינגען,
זיי וועלן אַפילו אויך דאַרט דיך געפינגען —
מיר זיינען דאָך אַלע איין פאַלק און איין יחוס! (פּויעזע)
אסתר המלכה! פיר אויס דיין שליחות!

אסתר

טייערער מרדכי, מיין טאַטע און חבר!
איך הער דייע רייד און ווער שמאַרקער און בראַווער.
טוט תפילה פאַר מיר און שרייט אויס אונדזער פיין!
איך גיי צו דעם מלך! זאָל זיין וואָס וועט זיין!

[פאַרהאַנג]

פערטע סצענע

די שלאָפלאַזע נאָכט

(בלילה ההוא גנדה שנת המלך. — מגילה, ו)

אַחשוּרוש

עס שלאָפן די ווענט און עס דרימלען די דילן.
וואָס טויג אייך, עס שלאָפן אַפילו די גרילן.
נאָר איך, אַחשוּרוש, מיך נעמט נישט דער שלאָף.
ס'איז נאָר טאַקע עפעס אַ ... כישוף, אַ ... שטרעף!

אַ שטרעף, זאָג איך? ... שאַ נאָר, פאַרוואָס? אַפּשר גאָר
פאַר ושתי דער רויטער? ... איך זאָג אייך די וואָר,
קען זיין אַז זי איז נישט געווען אזוי שלעכט
וואָס זי איז נישט געקומען! ... און נישט אומגערעכט!
צי דען דאַרף זי פאַלגן אַ שיכור? ... אַ רוח'ן
זיין פאַטער און מוטער, דעם וויסמן ממוכן!
ס'האַט ער מיך געראַטן צו טויטן די ושתי,
אַז ברענען און בראַטן זאָל אים די כרכשתא! ...

נו, מילא, פאַרפאַלן! ... איך בענק נישט נאָך איר.
די קיניגין אַסתר איז שענער פון איר.
און יינגער אוודאי, און פרישער און קליגער,
און האָט נישט געבראַכט מיר אין פאַלאַץ קיין שוויגער.

הכלל, עס האָט ממש אַ גליק מיך געטראָפן! ...
פאַרוואָס זשע, פונדעסטוועגן, קען איך נישט שלאָפן? ...
(ער גיט זיך פלוצים אַ כאַפּ, גיט אַ פאַטש מיט די הענט. עס קומען אַריין
צוויי קאַמערדינער — חרבונה און זתר.)

ביידע קאַמערדינער

גוט מאַרגן דעם מלך, וואָס איז זיין באַגער?

אַחשוּרוּשׁ

המ... ברענגט מיר דעם ספר-זכרונות אַהער
און לייענט מיר עפעס פון דאָרט אויפן קול
אַ מעשה וואָס האָט זיך פאַרלאָפן אַמאָל.

(קאַמערדינער לויפן אַרויס און קומען באַלד צוריק מיט אַ מגילה.)

קאַמערדינער

(יעדער לייענט צו איין שורה.)

זתר: „זאַל ווערן פאַרשריבן אַזוי און אַזוי-אַ:
חַרְבוּנָה: „מרדכי דער ייד איז געזעסן ביים מויער.
זתר: „געהערט האָט ער דאָרטן אַז כגתן און תרש
חַרְבוּנָה: „גרייטן זיך מוויטן דעם האַר אַחשוּרוּשׁ.
זתר: „אַז תרש וויל וואַרגן און כגתן וויל שויסן.
חַרְבוּנָה: „האַט מרדכי דאָס תיכף געגעבן צו וויסן
זתר: „דער קיניגין אַסתר, און זי, די חכמה,
חַרְבוּנָה: „דערציילט האָט דעם מלך אין מרדכי'ס נאָמען.
זתר: מ'האַט אַלץ אונטערזוכט און די חברה געפאַנגען,
חַרְבוּנָה: „און ביידע פאַרשוין אויף אַ בוים אויפגעהאַנגען.

אַחשוּרוּשׁ

איר האָט שוין געענדיקט? ... און וואָס איז געבליבן?
איז גאַרנישט פאַרצייכנט, איז גאַרנישט פאַרשריבן
צי האָט מען דעם מרדכי געגעבן אַ לויין?

חַרְבוּנָה

אוי מלך, די מעשה דערציילט דאָס נישט, ניין!

זתר

וואָס רעדסטו? אַט שטייט דאָך דאָ קלאָר און בפירוש:
(לייענט פון דער מגילה.)

„און נאָך אַט דער זאָך האָט דער האַר אַחשוּרוש
„דערהויבן דעם המן, געגרייסט אים, געשמאַרקט,
„באַלוינט אים מיט כבוד און גאַרנישט געקאַרנט...“

חרבונה

(שלאַנט איבער.)

זיי נישט קיין לעקיש און דריי נישט קיין הימל,
דו קריכסט דאָך אַריין אין אַן אַנדער קאַפיטל!

אַחשוּרוש

(אומגעדולדיק.)

שמיל זאָל זיין! ... זאָנט נאָר, ווער איז דאָרט אין הויף?
(זתר לויפט אַרויס און קומט באַלד צוריק.)

זתר

ס'איז המן, ער זאָנט אז עס קומט אים אַ חוב!

אַחשוּרוש

המן אַנאַגי? ... איר'ט זען וואָס דאָ'ט זיין!
זאָל ער אַריינקומען... שיקט אים אַריין!
(קאַמעדינער לויפן אַרויס, קומען אַריין מיט המנען.)

אַחשוּרוש

(זאָנט ערשטע צוויי ווערטער מיטן ניגון פון דער מגילה.)
ויבוא האַ-מאָ-אָן! ... אי גוט וואָס ביסט דאָ!
געקומען דו ביסט אין דער ריכטיקער שעה!

המן

גוט מאַרגן דעם מלך! וואָס איז זיין באַגער?

אַחשוּרוש

זאָג מיר נאָר, המן, איך זיץ דאָ און קלער
ווי צאָלט מען אַ חוב און ווי ווייזט מען די ווערט
אַ מאַן וואָס דער מלך זיין כבוד באַגערט?

המן

(צום עולם). דאָס מיינט ער דאָך מיך! ... איכ'ל אויסגיין פון פרייד.
(צום מלך). דעם מאַן ... דארף מען אַנמאַן אַ מלכותדיק קלייד! ..
אים געבן אַ פערד מיט אַ ... גילדערנער קרוין!
זיין דינער זאָל זיין ... אַ געשעצטער פאַרשוין!
דער מאַן וואָס דער מלך זיין כבוד באַגערט
זאָל ריימן אין גאַס אויף דעם טייערן פערד!
דער דינער זאָל פירן דאָס פערד מיט פאַרזאָר
און שרייען: הוראַ! און הידד! און וויזאַט!

אַחשוּרוש

המן אַנאַגי, דיין חכמה איז גרויס!
טו אַליץ וואָס דו זאָגסט און לאָז גאַרנישט נישט אויס!
זאָלסט נעמען דאָס קלייד און דאָס פערד און די קרוין.
און דו טאַקע זיי ... דער געשעצטער פאַרשוין
צו צאָלן דעם חוב און צו ווייזן די ווערט
דעם מאַן וואָס דער מלך זיין כבוד באַגערט.
דער מאַן איז דעם מלכ'ס אַ גרויסער ידיד.
זיין נאַמען איז מרדכי ... בן יאִיר ... אַ ייד!

המן

אוי מלך, איך הלש! ... רחמנות! רחמנות!
איך קען דאָס נישט טאַן, בנאמנות!
אוי וויי!

אַחשוּרוש

ניי!

(המן פאַלט. הרבונה און זתר כאַפן אים אונטער. פירן אים אַרויס.)

[פאַרהאַנג]

פינפטע סצענע

נאך דעם פארט

(וישב מרדכי אל שער המלך. — מגילה ו.)

אסתר

(קוקט דורכן פענצטער פון איר קאמער, שפאנט גערוועז, רופט.)

התך!

התך

(לויפט אריין.)

איך בין דא!

אסתר

וואס הערט מען אין גאס?

התך

די שטאט גייט אויף רעדלעך מיט וויצן און שפאס.
ס'האט שושן הבירה אזא מאסקארעד
ווי המן האט מרדכי געפירט מיט פארט
שוין לאנג נישט געזען... מיט אויגן פארטרערט
געלאכט האבן פרויען, געלאכט האבן בערד...
נאר אנדערע האבן געקריצט מיט די ציין,
געמורמלט: ווי קומט עס? ס'איז נישט צום פארשטיין!
אפילו געווארנט באהאלטענערהייט
מיט נקמה. געזאגט... נאר צו וואס מיינע רייד?
אט באלד וועט די מלכה דאס הערן גענויער
פון מרדכי אליין. ער איז גרייט ביי דעם טויער.

אסתר

מרדכי ביים טויער? גיי רוף אים אריין!
(התך א.פ.)

די שלאַפלאַזע נאַכט האָט געכוירן אַ שיין
אין דעם פינצטערן הימל! ... דער חושך פאַרשווינדט!
(מרדכי קומט אַריין, אסתר דערזעט אים.)

מרדכי! פאַטער!

מרדכי

הדסה! מיין קינד!

אסתר

איך ציטער פון פרייד! ... ס'אַראַ ליכטיקע שעה!
די רעטונג איז נאַענט! די רעמונג איז דאָ!
אוי מרדכי, דערצייל מיר, כ'וויל הערן פון אַלץ!

מרדכי

האַלט-אויך די געשרייען פון פרייד אין דין האַלדז!
פאַרהאַלט די צעזונגענע רייד אין דין צונג!
ס'איז דער היינטיקער טאַג נאָר אַ צייכן, אַ וואונק
אויף אַ נס... און מיר דאַרפן נאָך רחמים און תפילה!
ווער ווייסט וואָס דעם מלך קען ברענגען, חלילה,
אַ צווייטע, אַ שלאַפלאַזע נאַכט, אַדער נאָר
אַ פאַרשיכור'טער מוח? ... אַלץ הענגט אויף אַ האָר!

אמת

איך ווייס עס, מיר האלטן נאך ווייט פון א פולן נצחון.
נאך דו האסט מיך שמענדיק געלערנט צו האבן בטחון,
פארוואס זשע נישט פרייען זיך איצט מיט דעם היינטיקן זיג?

מרדכי

אוי מיין נישט, הדסה, אז היינט איז געוועזן אינגאנצן א גליק.
אין מיטן דעם גרויסן פאראד אויף דער גאס
עס האבן מיך בליקן געשמאכן מיט האס.
און המן אליין האט בכיוון געפירט דעם פאראד און געדרייט,
כדי מיר צו ווייזן די תליה וואס ער האט פארגרייט...

זי שטייט נאך די תליה, זי שטייט נאך און ווארט!
עס הענגט איבער אונדז אויך דער חלף פון גזר —
דעם מלכ'ס געזעץ מיט דער התימה פון טויט!...

הדסה! די נאכמיטאג זון איז צעצונדן און רויט.
דאס זאמד אין דעם זייגער רינט גיכער און גיכער.
אט קומט שוין די סעודה! געדענק זשע, רעד זיכער,
רעד שטאלץ פאר דיין פאלק! ס'איז דער לעצטער פארמעסט!

אמת

שרעק זיך נישט, מרדכי, איך קען מיינע געסט!
דער מלך וועט הערן, דער מלך וועט גלויבן!
און המן הרשע? ... וועט ווערן דער הויבן!
(ווייזט מיט דער האנט אז ער וועט הענגען.)

[פארהאנג]

זעקסטע סצענע

ד ע ם ר ש ע ם ס ן ף

(ויבוא המלך והמן לשתות עם אסתר המלכה...
ויתלו את המן על העץ אשר הכין למרדכי.
— מגילה ז).

(אחשורוש, אסתר און המן זיצן ביי דער סעודה.)

אחשורוש

(אויפגעלייגט)

אסתר המלכה, דיין וויין איז א פראכט! ...
און דו, בן המדתא, וואס האסט זיך פארטראכט?
וואס זאגסטו נישט עפעס א ווערטל, א וויין?
אן אנדערש מאל רעדסטו ווי איינער פון היץ! ...

המן

אוי וואס זאל איך רעדן און וואס זאל איך זאגן?
איך שווייג, ווייל איך בין היינט צעמישט און צערטראגן.
עס ברענט מיר דער מוח פון ווילדע מחשבות:
ווי קען עס דער מלך — זאל זיין אויף קאמאנועס —
פארשעמען א פריינט, מיט א גרינגן געמיט,
און אפגעבן כבוד א שלעפער, א ייד? ...
ס'איז עפעס נישט גלאט, זאג איך!
(שרייט) ס'איז נידערטרעכט... (פארקאפט זיך)
(צו אסתרן) און וואס זאגט די מלכה, הא?
האב איך נישט רעכט?

אפתר

(שארף) די מלכה זאגט, המן, דיין הוצפה איז גרויס!
דערוועגסט זיך צו צווייפלען ביים מלך אין הויז
אין דעם מלכ'ס געכאט? ... און דו זידלסט א פריינט,
וואס געטראגן דעם מלכ'ס א קלייד האט ער היינט
און געפארן איז ער אויף א מלכותדיק פערד,
ווייל אזוי האט דער מלך זיין כבוד באגערט,
דערפאר וואס ער האט אונדו באצייטנס געווארנט,
ווען כגתן און תרש זיי האבן געצארנט
און שמרעקן א האנט אויף דעם מלך געוואלט! ...
דו ווייסט זייער סוף, ווי זיי האבן באצאלט! ...

המן

כ'האב גארנישט געמיינט צו ... דער מלך ווייסט וואויל ...

אהשורוש

(שארף) המן! גענוג שוין געבעכעט! האלט ס'מויל!
איך ווייס שוין פון לענגערסט אז דו ביסט א רשע! ...
(צו אסתרן) און איצט זאג מיר, מלכה, וואס איז דיין בקשה?
א העלפט פון דעם מלכות באקומסטו אפילו!

אפתר

איידער איך רעד, וויל איך זאגן א תפילה.
(זי שטעלט זיך אויף, הייבט אויף די אויגן. שווייגט עטלעכע סעקונדן.)
מלך פון פרס און מדי, פארנעם.
עם בעט דיך א יידישע מאכטער אין קלעם.
ראמעווע מיך מיט מיין פאלק פון א נויט.
עם האט אונדו א שונא פארמשפט צום טויט.

אהשורוש

וואס רעדסטו? ... וואס זאגסטו? א שאנד און א שמאך!
ווער האט דערוועגט זיך צו מאן אזא זאך?
ווער איז ער דער רשע און וואס איז זיין נאמען?

אפתר

דער שונא, דער רשע איז ער ... המן!

(אחשורוש און המן שטעלן זיך האַסטיק אויף. ביידע ציטערן — אחשורוש פון צאַרן און המן פון שרעק. אחשורוש לויפט אַרויס אין גאַרטן. אסתר זעצט זיך. המן לויפט צו. פאַלט אויף די קני לעבן איר לענבעטל.)

המן

אסתר המלכה, כ'האַב גאַרנישט געוואוסט ...
רחמנות ... איך בעט דיך ... אוי העלף מיר ... דו מוזט!
(אחשורוש קומט צוריק אַריין, דערזעט המנען אַנגעשפאַרט אויף אסתרס לענבעטל.)

אחשורוש

וואָס טוט ער, וואָס וויל ער און ליגט אויסגעצויגן —
באַצווינגען די מלכה פאַר מיר אין די אויגן?! ...
פאַרדעקט אים דעם פּרצוף
דעם שערער פון קרצום!
איך וויל אים נישט אַנקוקן מערער, דעם שערער!
אַ שערער בלייבט שערער!
(חרבונה און זתר לויפן אַריין, פאַרדעקן המנען דאָס פנים.)

חרבונה

זאַל מיר דערלויבט זיין דעם מלך דערמאַנען —
עס שטייט נאָך די תליה בשכנות פון דאַנען,
וואָס המן אַגאַני — אַט דער — האַט געבויט
פאַר מרדכיין וואָס האַט דיך פאַרהיט פון דעם טויט!

אחשורוש

די תליה? ...

חרבונה

(ווייזט אויף המנען.) אוודאי, ביי אים אין דעם הויף!

אחשורוש

אַזוי גאַר? ... איז נעמט אים, דעם כלב, און הענגט אים דערויף!
(חרבונה און זתר פירן אַרויס המנען צו דער תליה.)

[פאַרהאַנג]

עפילאָג

אַנטקעגן דעם מאַרגן

(הויזגעזינד ביים טיש פון דער פורים-סעודה, ווי אין פראָלאָג.)

זיידע

נאָר מיינט נישט אז דאָס איז געווען שוין דער סוף.
דערנאָך ווי ס'האָט המן באַקומען זיין שטראַף,
עס זיינען נאָך איבערגעבליבן די בנינים,
די יורשים פון שנאה, די וויסטע נאַראַנים,
וואָס האָבן בסוד זיך געגרייט פאַר דעם טאָג
פון י"ג אָדר, אויף המנס פאַרזאָג,
צו מאַכן אַ תל פון דער יידישער אומה.

קעגן זיי האָבן יידן — סיי „פרייע“, סיי פרומע —
אין שעה פון דער גרעסטער סכנת און נויט,
פאַראייניקט די כוחות אויף לעבן און טויט.

און געזיגט האָט דאָס לעבן, וואָס דויערט און בליט,
דער נצה ישראל, דאָס פינטעלע ייד.

זינט דעמאָלט מיר הערן דורך פייער און שמורעס
דאָס קול פון דעם גורל, וואָס ניסימט אין פורים.
עס רופט די מגילה אונדז, ברידער און שוועסטער,
עס רופן אונדז דורות זינט מרדכי און אסתר.

און געשען זיינען ניסים נישט נאָר מיט די זיידעס,
אויך מיט אונדז, יא, מיט אונדז! מיר אליין זיינען עדות!
מיר זיינען שוין אַלע געווען ביי דעם לייב אין דעם מויל —
און דאָך איז אַ שארית-הפליטה אַרויס פון דעם גרויל.

און פונקט ווי אַמאָל,
ווען דער לייב האָט פאַרשלונגען עשרת-השבטים,
מיר וועלן אויך איצט,
נאָך דער וואונד פון די זעקס מיליאָן, מוזן כאַפן דעם אַמעס.

מיר האָבן קיין צייט נישט. נאָך צוויי טויזנט יאָר
מיר האָבן אַ סך צו דעריאָגן. פאַרוואָר!
ישראל איז ווידער אַרויס פון פאַרבאָרגן!
מיר גייען אַנטקעגן דעם מאַרגן, דעם ליכטיקן מאַרגן!

[פאַרהאַנג]

סוף

יִשְׁמַעֲלֵךְ

א מעשה פון יענע טעג

יאסעלע

א

יאסעלע האט זיך אויפגעכאפט פון שלאָף. ס'איז אים געווען קאלט, שטארק קאלט. ער האט ארויסגעשמעקט דעם קאָפּ פון גרוב און געזען, אז דער הימל העלט מיט אַ בלויער ליכטיקייט. דורך די נאַקעטע שוואַרצע צווייגן פון די ביימער-שפיצן האט ער פלוצים באַמערקט אַ בלוטיקע שיין. עס איז אים אַריבער אַ גרויל איבערן לייב — און ער האט ניט געוואוסט צי דאָס איז פון דעם פאַרטאַגיקן האַרבסטיקן פּראָסט, אָדער פון דעם רוימן מורח-הימל.

אין וואַלד איז געווען אַן אומהיימלעכע שטילקייט. יאָסעלע האט אָנגעשפיצט די אויערן, אַבער ער האט גאַרניט געהערט. ער האט פאַמלעך גענומען קריכן פון גרוב. ווען ער איז אַזוי אויף אַלע פיר געבליבן שטיין אויף דער ערד, האט ער עטלעכע שפאַן פאַרויס באַמערקט אַ ווייסן האַז. יאָסעלע האט זיך דער-פרייט צו זען אַ לעבעדיק באַשעפעניש. דער האַז איז געשמאַנען ווי אויסגעהאַקט פון שטיין, אַבער ווען ער האט דערשנאַפט די נאַענטקייט פון יינגל, האט ער זיך ראַפּטאַם אַ רים געמאַן פון דער ערד און איז פאַרשוואַנדן.

יאָסעלע האט זיך צעלאַכט. זיין פנים האט געשמראַלט: אַ גוטער סימן! און אין קאָפּ האַבן ביי אים אָנגעהויבן אַרומ-לויפן גראַמען:

וויסער האַז,

וויסע שרעק,

פיצל נאַז,

קורצער עק,

ביסט אַוועק —

זאָל זיין מיט גליק!

גיי, און קום ניט מער צוריק!

יאָסעלע האט זיך אויפגעשמעלט, אויסגעראַסטעט, דערנאָך איינגעשנורעוועט דעם גאַרמל אַרום זיין צעריסן כאַלאַטל, און געשמעלט אַ טראַט, אַבער ער האט זיך פאַרהאַלטן — וואוהין?

דא האָט ער ווידער אַ טראַכט געמאַן פון דעם האָז — וואוהין
איז ער אַוועק? דאַווענען שחרית אין האָזן-שטיבל, האָ? ...
ס'האָט זיך יאָסעלען שטאַרק געוואָלט געפינען אַ גראַם צו
„שחרית“, אָבער ס'איז אים געווען קאַלט און ער האָט עס אָפּ-
געלייגט אויף שפּעטער.

ב

אַנדערע געדאַנקען האָבן אים אַריינגענומען אין זייער
נעץ, און ער האָט ניט געוואוסט צי טראַכט ער פון זאַכן וואָס
זיינען מיט אים טאַקע געשען, אָדער דאָס איז אַ חלום ... ווי קומט
ער אַהער? וואָס איז דאָ איצט אַזוי שטיל? און פאַרוואָס האָט
ער ניט קיין מורא? און וואוהין איז פאַרשוואונדן דער אַלטער,
וואָס האָט אים דאָ נעכטן איבערגעלאָזט? ... אַ גוטער אַלטער!
— שלום עליכם! — האָט ער מיר ווייך געזאָגט און מיך
געגלעט מיט זיינע ליבע בליקן. — וואוהין גייט אַ יינגעלע אַי-
נער אַליין?

— עליכם שלום, זיידע! — האָב איך געענטפערט און האָב
זיך געוואָלט צעוויינען פון פרייד. כ'האָב שוין לאַנג ניט געהאַט
געזען קיין גומן מענטשן.

ער האָט מיר לייכט אַ קלאַפּ געמאַן אין פלייצע. — שטאַרק
זיך, יינגעלע, — האָט ער געזאָגט. — קום, מיר וועלן ביידע גיין
צוזאַמען און איך ... — זיין קול איז פאַרמייבט געוואָרן פון אַ
קנאַלדיקער שיחעריי. ער האָט מיך אָנגעכאַפט ביי דער האַנט,
איז מיט מיר אַריין אין וואַלד און מיר האָבן זיך ביידע אַ וואַרף
געמאַן אויף דער ערד און זיינען אַריין אין גרוכ.

ווען די שיסעריי האָט זיך אַכיסל איינגעשמילט, האָט דער
אַלטער געעפנט זיין זאַק, אַרויסגענומען ברויט, עטלעכע ציבע-
לעס, און מיר האָבן ביידע געמאַכט אַ סעודה.

— ווי רופט מען דיך, יינגעלע? — האָט ער געפרעגט נאַכן
עסן.

— יאָסעלע! ... — און אייך זיידע?

— יאָסעלע? זייער שייך, זייער שוין! יוסף הצדיק איז
אויך געלעגן אין אַ גרוכ, און ער איז אַרויס אַ גאַנצער, אָנגע-
שפאַרט העט-העט, ווי אין פּסוק שטייט ... און מיך, יינגעלע,
מיך רופט מען, אַי רופט מען מיך איצט אויף אַזוי פיל ערטער!

מיך רופט מען עזרא. אפּטמאָל ווייזט זיך מיר אויס, אז די
גאַנצע וועלט שרייט מיט איין קול: עזרא!

דער אַלמער האָט אזוי גערעדט און גערעדט, זיינע ווערמער
האַבן מיך געוויגט ווי אין אַ וויגעלע און איך בין איינגעשלאָפּן.
און דערנאָך, און דערנאָך? ... האָט זיך יאָסעלע געפרואוּט
דערמאָנען. דערנאָך האָב איך געזען ווי דער טאַטע, די מאַמע,
מיינע ברידער און דער זיידע טאַנצן אַלע אין אַ ראָד אַרום גרוב
און זיי זינגען און זינגען מיט אזאַ שמילן ניגון:

יאָסעלע, יאָסעלע

ליגט אין אַ גרוב —

גוט אַזוי, גוט אַזוי, גוט!

יאָסעלע שלאָפט אין אַ וואַרעמער שטוב —

גוט אַזוי, גוט אַזוי, גוט!

איך האָב אויסגעשמרעקט די הענט. — טאַטע, — האָב
איך געשריגן, — טאַטע, מאַמע, זיידע, ראובן, שמעון, לוי, יהודה,
יששכר, זבולון, דן, נפתלי, גד, אשר, בנימין ... — אַבער כ'האַב
זיי ניט געקענט דערגרייכן, און זיי האָבן מיך ניט געהערט.
זייער ניגון איז געוואָרן אַלץ שמילער און שמילער. מ'האַט אים
שוין קוים געהערט. — עזרא! — האָב איך אויסגערופּן, אַבער
דער אַלמער האָט צוגעלייגט צוויי פינגער צו זיינע ליפּן און
געזאָגט: — ש-ש-ש ...

און דערנאָך, און דערנאָך? ... יאָסעלע האָט געקנייטשט דעם
שטערן און פאַרמאכט די אויגן, אַבער ער האָט מער גאַרניט
געדענקט.

ג

דערווייל איז געוואָרן ליכטיקער און ליכטיקער און די זון
האַט גענומען וואַרעמען. יאָסעלע האָט זיך אַרומגעקוקט, און
זיין בליק איז געפאַלן אויפן גרוב, וואָס איז געווען זיין נאַכט-
לעגער. אין אַ ווינקל האָט ער דערזען זיין טאַרבעלע. ער האָט
זיך איינגעבויגן און עס אַרויסגעשלעפט, און געפילט אז עס איז
געוואָרן עטוואָס שווערער. האָט ער אַריינגעשמעקט די האַנט

און מיט שטוינונג ארויסגענומען א... רעפטל ברויט און א צי-
בעלע!

יאסעלע האָט ניט געגלויבט זיינע אויגן. ער איז זיך אַליין
פאַרגעקומען ווי אַ קונצנמאַכער. פון וואַנען האָט זיך דאָס אַהער
גענומען? איז דאָס אַ חלום אויפן וואָך? ... ער האָט שנעל
אַ בים געטאָן דאָס ברויט, די ציבעלע — און געפילט אין זיי
אַלע מעמים. און דאָן האָט ער געוואוסט, אַז ס'איז ניט קיין
חלום, און אַז דאָס האָט אים דער אַלמער עזראַ איבערגעלאָזט
אַ מתנה. אָבער פאַרוואָס איז ער אַוועק? אַ שאַד, אַ שאַד!

דערפרישט פון דעם עסן און דערוואַרעמט פון דער זון, האָט
יאַסעלע אויפגעהויבן די אויגן צום הימל און געבענטשט.

יאַסעלע איז אויפגעשטאַנען און האָט ווידער גענומען טראַכטן
וואָס ער זאָל ווייטער טאָן. ער האָט געטראַכט און געטראַכט ביי
ס'איז אים איינגעפאַלן, אַז די גלייכסטע זאָך איז צו גיין זוכן
אַ טרונק וואַסער. אַ טייערער געדאַנק! איז ער אַרויס פון
וואַלד און האָט זיך געלאָזט שפאַנען איבער אַ סטעזשקע לענג-
אויס דעם וואַלד.

גייט ער אַזוי און גייט און עס קומט אים פאַר, אַז די סטעזשקע
איז עפעס אַזוי ווי דער וועג, איבער וועלכן די יידן זיינען אַרויס
פון מצרים, נאָכדעם ווי משה רבינו האָט פאַר זיי געשפאַלען דעם
ים. פון איין זייט שטייט דער געדיכטער טונקעלער וואַלד, און
פון דער אַנדערער זייט — דאָס פרייע אָפענע פעלד, וואו יעדער
טראַט איז פאַרזייט מיט סכנה און עס וואַקסט דאָרט דער טויט.
יאַסעלען ווערט אומעטיק. עס קומט אים אויפן זינען יענע
פינצטערע נאַכט, ווען דער שרעקלעכער שמורעם האָט אים
אָפגעריסן פון זיין משפחה. ער הערט די ווערטער פון זיין זידן:
— דער שמורעם איז גרויס, יאַסעלע, אָבער מיר וועלן אים ביי-
קומען. דער וועג איז אַ לאַנגער און אַ שווערער, אָבער מיר טאָרן
זיך ניט אָפשמעלן. מיר מוזן גיין ווייטער און ווייטער. מיר
וועלן אַנקומען!

דעם זידנס טרייסטנדיקע ווערטער דערמוטיקן אים. יאַסעלע
גייט און קוקט ניט לינקס און ניט רעכטס, נאָר פאַרויס. פון צייט
צו צייט זעט ער אַ פעלד-מויז אָדער אַ וועווערקע דורכהיפן די
סטעזשקע. אַ שפערלינג פליט-אַן און שמעלט זיך אָפ אויף אַ
צווייגל. יאַסעלע קוקט אויפן פייגעלע און איז עס מקנא. אַי, ווען
איך קען אַזוי פליען, טראַכט ער, וואו איך וואַלט איצט ניט

אָנגעשפּאַרט! פּייגעלע מײערס, זאָנט ער, און שטרעקט-אויס
די האַנט, אַבער דאָס פּייגעלע איז שוין נײַטאָ — אַוועקגעוויגט אין
דער לופט און אויס, ווי נײַט געווען.

ד

יאָסעלע שפּאַנט ווייטער און ווייטער. די סטעזשקע שלענגלט
זיך אַט אַריין און אַט אַרויס פון דעם וואַלד. ער ווערט איינגע-
מאַטערט און זעצט זיך אַוועק אַפרוען אויף אַן איינגעפּאַלענעם
בוים.

פּלוצים דאַכט זיך אים, אַז ער הערט פּוס-מריט. ער פּאַרהאַלט
דעם אַטעם, האַרכט זיך גוט איין — יאָ, פּוס-מריט! אַבער פון
וואַנען קומען זיי? דאָס האַרץ קלאַפט האַסטיק, די אויערן לוייערן
און די אויגן זוכן, און ער אַליין רירט זיך נײַט פון אַרט.

די מריט קומען אַלין נענטער און נענטער. יאָסעלע הערט
שוין נײַט נאָר מריט, נאָר אויך דעם קלאַפּ פון אַ שמעקן אויף
דער ערד. יאָסעלע לאַזט זיך אַראַפּ, ציט זיך אויס און קוקט
אַריבער דעם איינגעפּאַלענעם בוים צו דער זייט פון וואַנען ער
איז די גאַנצע צייט געגאַנגען, און דערוועט — אַ יינגל ווי ער
אַליין. יאָסעלען איז אַ שטיין אַראַפּ פון האַרצן. ער האַט זיך
צעשמיכלט און זיך געלאַזט גיין דעם יינגל אַנטקעגן.

— היי, יינגל! — האַט יאָסעלע אויסגעשריגן און גענומען
אונטערלויפן.

יענער האַט זיך אַפּגעשמעלט און געוואַרט ביז יאָסעלע איז
צוגעקומען.

— שלום עליכם אַ ייד! — האַט יאָסעלע געזאָגט און אויס-
געשטרעקט די האַנט.

דאָס יינגל האַט אָנגענומען יאָסעלעס האַנט און מיט אַ שוואַך
קול קוים אַרויסגערעדט: — עליכם שלום.

— האַב נײַט קיין מורא, — האַט יאָסעלע געזאָגט און גע-
נומען פּאַרוואַרפן דעם יינגל מיט פּראַגן: — פון וואַנען קומסטו?
ווער ביסטו? ווי הייסטו? וואוהיין גייסטו? ... קום, לאַמיר
זיך צוועצן דאָרט-אַ אויפן איינגעפּאַלענעם בוים.

— איך הייס דוד, — האָט דאָס יינגל געזאָגט ווען זיי
זיינען שוין געזעסן, — און ווי רופט מען דיך?
— איך הייס יאָסעלע, אָבער קיינער רופט מיך ניט. שוין
לאַנג-לאַנג, אז קיינער רופט מיך ניט ביים נאָמען... און דו הייסט
דוד? דוד המלך!... דו וועסט איצט מיט מיר צוזאמען קיניגן
אין וואַלד. איך שענק דיר אַ העלפט פון מיין מלוכה! ווי אַלמ
ביסטו, ברודער קיניג?

— איך בין היינט געוואָרן בר-מצווה, יאָסעלע, אָבער איך
האָב ניט קיין תפילין. און דערפאר בין איך איצט אזוי פאַרזאָרגט.

— אזוי! — האָט יאָסעלע אויסגערופן. — ארוואַ! היינט
געוואָרן בר-מצווה? פון וואַנען ווייסטו דאָס?

— אַ, איך ווייס, כ'האָב געהאַלטן רעכענונג. שוין צוויי יאָר
אז איך פיר אַ חשבון מיט אַ שמריקל און מיט דעם-אַ שמעקן.
די טעג און די וואַכן האָב איך געציילט מיט קניפלעך אין דעם
שמריקל, און פאַר יעדן חודש האָב איך געמאַכט אַ קאַרב אויפן
שמעקן. זעסט! — און ער האָט געוויזן יאָסעלען 24 קאַרבן אויפן
שמעקן. — אָבער וואָס קומט-אַרויס פון מיין גאַנצן חשבון? —
האָט דוד אומעטיק געזאָגט.

יאָסעלע האָט באַוואַנדערט דעם איינפאַל. — איך פיר אויך
אַ חשבון, — האָט ער געזאָגט, — זעסט, מיט דריי מינים שטיינ-
דעלעך: פאַר די טעג, די וואַכן און חדשים. אָבער זאָרג ניט,
דוד ברודער, ס'עט זיין רעכט. וואַרט און וועסט זען אַ שיינס!

און אזוי רעדנדיק, האָט יאָסעלע אַריינגעשמעקט די האַנט
אין זיין מאַרבעלע, פאַוואַלינקע אַרויסגענומען אַ פאַר תפילין
און געזאָגט:

— אַט האַסטו דיר אַ פאַר תפילין, בר-מצווה בחור! ביסט
מיר פאַרלאַפן דעם וועג, דוד. איך האָב נאָך צו וואַרטן אַ האַלב
יאָר.

דוד האָט געקוקט מיט אַ פאַר גרויסע שוואַרצע אויגן, דאָס
מויל אַפן, ווי ער וואַלט געזען אַ נס — און ער האָט אויסגעפלאַצט
אין אַ געוויין. יאָסעלע האָט אַרויפגעלייגט די האַנט אויף דוד'ס
אַקסל און שטיל געכליפעט.

דאָס געוויין פון די יינגלעך האָט געשמראָמט ווי אַ טייכל, ביז עס האָט זיך אויסגעלאָזט און איז אַריבער אין אַ טאָל פון זכרונות... דוד זעט טאַמע-מאַמע. ס'איז פרייטיק-צו-נאַכטס. מ'זיצט ביים טיש און מ'זינגט זמירות. די בענטש-ליכט צאַנקען און טאַנצן ווי צום טאַקט פון געזאַנג. פלוצים ווערט פינצטער. שאַמנס שלינגען-אייז דעם טאַטן, די מאַמע, און אַלץ ווערט אַ קנויל פון פינצטערניש, דורכגעבליצט מיט אַ געשריי: — לויף, דוד, און געדענק אַז דו ביסט אַ ייד!

יאַסעלע איז דער ערשמער אַרויס פון דער פאַרטראַכטקייט. האָט ער זיך אויפגעשמעלט און געזאַגט מיט אַ ניגון:

גענוג שוין געוויינט דיר, דוד המלך —

איצט דאַרף מען זיין פריילעך!

גענוג שוין געטרויערט, מיין מלך דוד —

איצט שמעל זיך אויף צום גרויסן כבוד!

— ביסט אַ גאַנצער בדהן, — האָט דוד זיך אָנגערופן און זיך אויפגעשמעלט.

— נו, נאָ, זיי מקיים די מצווה און ווער אַ פאַלנער ייד! — האָט יאַסעלע געזאַגט.

דוד האָט גענומען די תפילין, זיי צערטלעך געגלעט און האָט מיט אַ וויינענדיק קול געזאַגט: — איך ווייס ניט ווי אזוי. אפשר ווייסטו?

— איך ווייס אויך ניט, — האָט יאַסעלע געענטפערט.

— וואָס זשע טוט מען? — האָט דוד געפרעגט.

ביידע יינגלעך האָבן זיך געפרואווט דערמאַנען, פאַרמאַכט די אויגן און געזוכט אין געדעכעניש, אַכער עס האָט ניט געהאַלפן. זיי האָבן ניט געדענקט.

— מיין עצה איז, — האָט יאַסעלע געזאַגט, — אַז דער עיקר איז דאָך אַנטאָן די תפילין, טו זשע זיי ווי-עס-איז אָן, און די ברכות וועסטו זאָגן אין זיך.

דוד האָט געפאלגט. ער האָט אָנגעטאָן דעם של-יד און אַרומגעוויקלט די רצועה אַרום אַרעם. דערנאָך האָט ער אָנגעטאָן דעם של-ראש, זיך אויסגעצויגן גלייך ווי אַ סטרונע, אויפגעהויבן די אויגן און אויסגעשריגן: — שמע ישראל!

זיין קול איז אַריין אין וואַלד, איז אַרויס אויפן פעלד, איז צוריקגעקומען מיט אַ ווידער-קול און איז אַרויף אויפן הימל.

יאָסעלע האָט געקוקט אויף זיין חבר מיט אַן ערנסטער מינע. דאָס האַרץ האָט אים שטאַרק געקלאַפט, און ער האָט שמילערהייט מקנא געווען.

— און איצט? — האָט דוד געפרעגט, נאָכדעם ווי ער האָט אויסגעטאָן די תפילין און יאָסעלע האָט זיי פאַרזיכטיק באַהאַלטן אין טאַרבעלע, — וואָס טוט מען איצט?

— איצט, ר' דוד, — האָט יאָסעלע געזאָגט, — איצט גייען מיר ווייטער. דער וועג איז אַ לאַנגער און אַ שווערער, אָבער מיר טאַרן זיך ניט אַפּשטעלן. מיר מוזן גיין ווייטער און ווייטער. מיר וועלן אַנקומען!

ס'איז שוין געווען גרויסער טאָג. די צוויי יינגלעך האָבן מונ-טער געשפּאַנט.

